

**Idealisme
moral
i realisme
polític**
**Simone
de Beauvoir**

SIMONE DE BEAUVOIR

IDEALISME MORAL I REALISME POLÍTIC

Traducció de Jordi Martín Lloret

Edicions 62

Barcelona

© Éditions Gallimard, 2008 sota el títol *L'existentialisme et la sagesse des nations*; 2017, per la present edició.

La lectura obre horitzons, iguala oportunitats i construeix una societat millor. La propietat intel·lectual és clau en la creació de continguts culturals perquè sosté l'ecosistema de qui escriu i de les nostres llibreries. En comprar aquest llibre contribuïu a mantenir aquest ecosistema viu i en creixement. A Grup62 agraïm que ens ajudeu a donar suport així a l'autonomia creativa d'autores i autors perquè puguin continuar desenvolupant la seva funció. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra. Podeu contactar amb CEDRO a través del web www.conlicencia.com o per telèfon al 91 702 19 70 / 93 272 04 47. Queden expressament prohibits l'ús o la reproducció d'aquest llibre o de qualsevol de les seves parts amb el propòsit d'entrenar o alimentar sistemes o tecnologies d'intel·ligència artificial.

Primera edició en aquesta col·lecció: juny del 2025
© de la traducció: Jordi Martín Lloret, 2025

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Cultura**

© d'aquesta edició: Edicions 62, s. a.
Diagonal, 662-664. 08034 Barcelona
info@grup62.com
www.edicions62.cat

Fotocomposició: Grup62
DIPÒSIT LEGAL: B. 8.020-2025
ISBN: 978-84-297-8261-5

TAULA

Pròleg	9
1. L'existencialisme i la saviesa de les nacions	13
2. Idealisme moral i realisme polític	41
3. Literatura i metafísica	73
4. Ull per ull	89

L'EXISTENCIALISME I LA SAVIESA DE LES NACIONS

Poca gent coneix aquesta filosofia que s'ha batejat una mica a l'atzar: existencialisme; molts l'ataquen. Se li retreu, entre altres coses, que ofereix a l'home una imatge de si mateix i de la seva condició capaç de desesperar-lo. L'existencialisme (estigui o no justificat, li conservarem aquest nom per a més simplicitat) menysprearia la grandesa de l'home i optaria per descriure'n només la misèria. Fins i tot se l'acusa, segons un neologisme recent, de «miserabilisme»; és, diuen, una doctrina que nega l'amistat, la fraternitat i totes les formes de l'amor; reclou l'individu en una solitud egoista; l'aïlla del món real i el condemna a quedar-se atrinxerat en la seva pura subjectivitat, perquè nega qualsevol justificació objectiva a les empreses humanes, als valors establerts per l'home i als fins que persegueix. Però de debò es correspon amb aquesta imatge, l'existencialisme? Els crítics no aprofundeixen en aquesta qüestió i els seus lectors accepten, dòcilment, la seva interpretació; això no té res de sorprenent.

Sorprèn més que aquesta imatge, vertadera o falsa, aixequi tanta polseguera. Sempre han existit escoles i autors que no tenien compassió amb l'home: sovint han estat ben acollides. D'on venen les resistències tan particulars que trobem aquí?

Es podria creure que els homes sempre són reticents a considerar les pròpies febleses i demanen a les belles arts que presentin d'ells mateixos un retrat retocat i embellit. És veritat que els agraden les cançons sentimentals, les pel·lícules heroiques, les novel·les generoses, els discursos edificants que donen als seus sentiments, als seus actes i a la seva vida la commovedora plenitud que afirmen també als cementiris els epitafis i els bustos fúnebres. Sobretot quan se senten amenaçades en els seus privilegis, davant l'horda de malpensats —anarquistes, revolucionaris, criminals, brètols—, les persones honrades senten la necessitat de donar-se la mà per enfil·lar-se en un pedestal. Per guanyar-se el respecte d'aquells nouvinguts que són els nens d'ulls innocents, la confraria dels adults també s'esforça, a través de textos i anècdotes escollides, a aixecar davant seu la figura intimidatòria de l'home tal com se somia a si mateix: pacient i modest com Pasteur, fervorós i desinteressat com Bernard Palissy, heroic com Bara, el petit timbaler. Les cerimònies commemoratives, els articles publicats a la primera plana dels diaris i els llibres d'alguns escriptors especialitzats es dediquen sobretot a man-

tenir aquesta fe laica. I de la mateixa manera que el megalòman presa del seu deliri s'enfurisma si se li declara a la cara «Vostè no és pas Napoleó», l'home que s'ha situat en l'àmbit de les veritats oficials s'indigna per la mínima sospita de covardia, d'egoisme o de feblesa. Un advocat que intentava fer veure a un president de tribunal que una dona de presoner, sola i pobra, estava exposada a força temptacions, es va sentir contestar amb una noble vehemència: «Vós insulteu totes les dones de França!». Però l'alienista sap que si demana despreocupadament al presumpte Napoleó: «Vostè a què es dedica?», l'altre contestarà amb senzillesa: «Soc perruquer». I així mateix, el president de tribunal, en la intimitat de la seva sala d'estar, hauria rigut a cor què vols si algun ingenu hagués insinuat davant seu que totes les dones de presoner eren unes Lucrècies. Quan ja no es creuen obligades a donar un testimoni públic sobre si mateixes i es lliuren a les seves conviccions privades, les persones confessen de seguida les seves febleses. Si els l'ofereixen en un to de bonhomia còmplice, accepten tranquil·lament de si mateixes la imatge més degradant. Després d'haver-se exaltat amb la lectura de *Cyrano de Bergerac* o amb les cançons de Déroulède, assaboreixen allò que elles anomenen la veritat humana del *Viatge del senyor Perrichon* o dels contes de Maupassant. De les seves converses, dels seus proverbis, dels seus llibres preferits i de les seves bromes se'n des-

prèn un retrat de l'home tan negre que ens demanem quin miserabilisme els pot espantar encara.

El tema de la misèria humana no és pas nou. Els pares de l'Església, Pascal, Bossuet, Massillon, els predicadors, els capellans, tota una tradició cristiana s'ha esforçat durant segles a impregnar l'home del sentiment de la seva abjecció. És veritat que per al creient el pecat original que podreix la natura humana es pot expiar amb l'ajuda de la gràcia, però entre la gent que repeteix amb ell que el cor de l'home és ple de porqueria, n'hi ha molts que no creuen en la cosa sobrenatural o que no se'n preocupen gaire; de totes maneres, neguen que en l'àmbit natural hi existeixi cap innocència, cap virtut; l'home els sembla un ésser bestial a qui els apetits grollers portarien als pitjors excessos si la por a l'infern i a la societat no hi posessin fre. Se sap, per exemple, que als ulls de la majoria dels capellans i dels devots una amistat honesta entre un home i una dona és absolutament impossible; la puresa d'una noia, la castedat d'una dona els semblen massa fràgils per resistir una hora a soles amb un mascle evidentment libidinós. Vaig conèixer una vídua de general força pietosa que es feia de la luxúria masculina una idea tan terrorífica que fins i tot aprovava l'existència d'una prostitució organitzada. «Si no, una dona decent no es podria passejar pel carrer», deia. Les precaucions de què els pares i els mestres cristians envolten els nens demostren prou que s'imaginem al fons

d'aquestes joves ànimes una propensió a totes les perversions.

Sensualitat, luxúria: és sobretot la misèria carnal, el que subratlla el pessimista cristià. Els moralistes laics han tendit més a atacar les conductes socials. La Rochefoucauld, La Fontaine, Saint-Simon, Chamfort i Maupassant no es cansaven de denunciar-ne la baixesa, la futilitat i la hipocresia; el cor de l'home és, segons ells, un mecanisme rústec que només respon al motor profund de l'interès. Lluny d'indignar-se contra una interpretació tan mesquina, els homes s'han afanyat a adoptar-la; no hi ha un lloc comú més ben ancorat en els esperits que aquest: «L'home busca sempre el seu interès». Fins i tot s'ha fundat una moral sobre aquesta psicologia sumària: s'ha inventat l'utilitarisme, que permet conciliar la preocupació pel bé públic amb una concepció desencantada de la natura humana. No hi ha cap reprovació, a penes un punt d'ironia en el proverbi: «La caritat ben entesa comença per un mateix». Aquest pensament fins i tot té un caràcter tranquil·litzador: permet assignar una mesura comuna a tots els actes humans, en proporciona una explicació clara i fàcil. Quan una acció es presenta com a desinteressada la gent s'inquieta, en busca amb desconfiança els motius ocults. «No hi ha res a canvi de res», afirmen, se senten incòmodes; sospiten alguna maquinació traïdora de què poden ser víctimes. «No ho en-

tenc», diuen escandalitzats. I al contrari, quan veuen clarament quin és el profit palpable que ha tret un individu d'una traïció o d'una vilesa, de seguida el disculpen; no s'indignen davant de l'egoisme cínic, accepten la lluita per la vida: les úniques faltes que els revolten són les que els semblen injustificades, gratuïtes. S'indignen davant de Weidmann, davant de Hitler: d'entrada perquè els crims d'aquests homes han estat inútils —no han aportat res a aquells que els han comès (segur que un Hitler victoriós hauria escandalitzat molt menys que un Hitler vençut)—, sobretot perquè aquelles empreses eren extravagants: s'hi exhibia una mena de generositat en el mal, un luxe de crueltat que trasbalsa la consciència de l'home mitjà. Això tampoc no ho entén, aquest home mitjà; és el que retreu tant als grans criminals com als herois no reconeguts. Tant dels uns com dels altres diu: «Són bojos». El vampir que esventra una dona és un boig; Bernard Palissy seria considerat un boig si se'l sorprengué cremant els seus mobles abans d'haver estat oficialment representat en una estàtua. El que sí que entén l'opinió són tots els comportaments que tenen per mòbil l'interès; davant la cobdícia, l'enveja, la calúmnia, la perfídia i la mentida, encara que només s'entengui per a què serveixen totes aquestes baixeses, es diu amb indulgència: «És ben humà!». Aquesta excusa demostra prou que es renuncia a esperar de l'home cap mena de generosi-

tat, cap mena de grandesa; de fet a l'ingenu que confia en un futur menys sòrdid se li contesta: «La natura humana no canviarà mai». És instructiu, per exemple, repassar les cròniques i les petites correspondències dels diaris femenins en què unes senyores o uns senyors, idealistes però informats, dispensen a les seves joves lectores els tresors de la seva experiència. Els avisen que tots els homes són uns éssers desgraciats, que el seu marit no en serà cap excepció, que caldrà ser indulgent amb les seves febleses, trampejar amb la seva vanitat, fer concessions a la seva tirania pueril, empassar-se l'orgull, dissimular, parlar amb embuts; aconsellen acceptar els seus defectes i no intentar corregir-los: «saber portar un home», que és el sùmmum de la saviesa femenina, consisteix a tractar-lo com un mecanisme del qual es coneixen bé els engranatges, és acceptar-lo en la seva misèria irremeiable fingint que se li respecta una llibertat il·lusòria. Als diaris humorístics, les cançons «mordaces», les històries presumptament divertides, les caricatures, les comèdies, les novel·les sobre les quals diuen amb admiració «Quanta veritat! Que humà!», la gent accepta veure's descrita com a luxuriosa, egoista, indolent, hipòcrita, vanitosa. I potser, si s'afanyen a riure's d'aquest retrat, és per por de plorar: el cas és que riuen. I no és aquesta resignació, en realitat, una forma vergonyosa de desesperació?

Pel que fa a l'amor, a l'amistat i a la fraternitat

humana, s'endevina fàcilment que una psicologia de l'interès no els podria fer gaire lloc. Tal com passa amb la grandesa humana, l'amor s'afirma en els discursos de casament i a les esteles funeràries, a les novel·les de fulletó, en les òperes i a les pel·lícules; però en l'àmbit de les veritats quotidianes no se'l considera gaire cosa més que una il·lusió emocionant de joventut o una bogeria culpable. Quan s'introdueix en els marcs socials, tothom somriu amb indulgència; en el cas contrari, se li nega tota realitat i es procura dissipar-ne el miratge mitjançant una anàlisi lúcida. Imaginem, per exemple, que en una parella d'enamorats un dels dos ha manipulat l'altre per motius de diners o de vanitat i que l'altre s'ha deixat seduir, arrossegar, atrapar, embriuar, engalipar pel company hàbil per explotar les seves febleses o els seus vicis; en el cas en què no es pugui concebre cap manipulació, es parlarà de confusió sensual: en cap circumstància es reconeixerà en l'amor el compromís d'una llibertat; només s'hi veurà la resultant d'un joc de forces mecàniques. De fet la mateixa fatalitat mecànica el condemna a no ser res més que un foc d'encenalls destinat a apagar-se, perquè el temps esmussa la sensualitat: «La possessió mata l'amor», i dissipa les il·lusions: «La novetat agrada». El sentiment no resisteix ni la vida quotidiana ni l'absència. «D'allò que els ulls no veuen el cor no se'n dol». Fugaç, capritxosa, la passió no té una existència veritable.